POVANDENINIAI NALIJOS SEKLUMOS PLATELIŲ EŽERE ŽVALGYMAI

Vladas ŽULKUS

2005 m. povandeninius žvalgymus Platelių ežere (Plungės r.) vykdė BRIAI. Ekspedicijoje dalyvavo geologai – Lietuvos geologijos tarnybos mokslo darbuotoja dr. Aldona Damušytė ir Lietuvos geologijos ir geografijos instituto mokslo darbuotojas dr. Gintautas Žilinskas.

Žvalgyta teritorija seklumoje tarp Pilies ir Briedžių salų, kur 2004 m. seklumos ŠV krašte, apie 3 m gylyje, aptiktas didelis akmuo „su ženklais". Akmuo buvo aptiktas dar 2004 m., bet kokių nors ženklų nepastebėta. Ši sekluma vadinama įvairiai: Nalijos sekluma, Mietų sekluma, Kryžiavoji kalva. Seklumos koordinatės yra N56°03'17"; E21°51'47". Šioje vietoje gylis yra nuo 3 m seklumos vidurinėje dalyje iki 6 m jos šlaituose. Pačioje seklumoje guli nemažai akmenų, sudarančių atskiras grupes. Šių akmenų grupių seklumos ŠV dalyje apmatavimai ir pavienių akmenų jose fiksavimas ir buvo 2005 m. tyrimų tikslas.

Seklumos šlaituose yra ir daugiau atskirai gulinčių didelių akmenų. Vienas iš jų buvo seklumos PR dalyje. Tai natūralus riedulys, apie 1,1 m ilgio, 0,7 m pločio ir tokio pat aukščio. Jis išsiskiria tuo, kad PR ir ŠV šonuose yra nuskėlimai. Nenustatyta, ar tie nuskėlimai yra natūralios, ar dirbtinės kilmės, bet akivaizdu, kad jie yra atsiradę tada, kai akmuo dar nebuvo po vandeniu.

2005 m. buvo apmatuotos 4 akmenų grupės. *Akmenų grupė 1* (matuota nuo bazės 1) guli per 40 m į P nuo minėto akmens „su ženklais". Ji buvo apmatuota sumontavus specialią konstrukciją su perkeliamu 2x2 m dydžio rėmu ir matavimo tinklu. Ši akmenų grupė apėmė maždaug 6x2 m dydžio plotą. Aiškios sistemos akmenų išdėstyme nepastebėta, tačiau dauguma jų guli lyg ir stačiakampio perimetru. Akmenų sistema 2005 m. buvo tik apmatuota, kasinėta čia nebuvo.

Dar trys akmenų grupės – 2, 3 ir 4 buvo apmatuotos ŠR sektoriuje nuo bazės 1. Tarp akmenų grupių buvo 20–60 m atstumai.

Akmenų grupę 2 sudaro 15 akmenų. Akmenų grupė yra kompaktiška ir apima maždaug 15x1,5 m dydžio plotą, išsitęsusį iš P į Š. Vienas didesnis akmuo yra per 4 m nutolęs į Š (CXVIII pav.). Akmenys yra natūralūs, vidutiniškai 0,7x0,7 m dydžio. Akmenų išsidėstymas grupėje 2 leistų manyti čia buvus žmogaus rankų darbo statinio.

Akmenų grupę 3 sudaro 11 akmenų. Akmenys apima maždaug 8x1,5 m dydžio plotą ir yra išsidėstę eile iš PR į ŠV. Akmenys yra natūralūs, iki 1 m dydžio. Akmenų išsidėstymas grupėje rodytų, jog tai gali būti žmogaus rankų darbo statinio liekanų.

Akmenų grupėje 4 yra 9 akmenys. Jie čia yra išsibarstę ir apima maždaug 7,5x5 m dydžio plotą, tik trys iš jų (3, 4 ir 5) guli kompaktiškiau. Natūralūs iki 1 m dydžio akmenys padriki, išsidėstę be jokios tvarkos.

Nalijos seklumos ŠV dalyje apmatuotos akmenų grupės nebuvo nuodugniau tyrinėtos. Kompaktiškiau gulinčios akmenų grupės 1, 2 ir 3, atrodytų, sudaro stačiakampį (grupė 1) ir eiles. Geologų dr. Aldonos Damušytės

ir dr. Gintauto Žilinsko nuomone, natūraliai išplautų akmenų sankaupai priskirtina tik grupė 4, kitose grupėse akmenų išdėstymas nėra natūralus ir labai primena žmogaus rankų darbą.

2005 m. žvalgymai parodė, jog Nalijos seklumoje esantys akmenys gali būti išdėstyti dirbtine tvarka. Tyrimus tikslinga tęsti. Pirmiausia reikia detaliau apmatuoti akmenų grupes 2 ir 3. Tikslingi ir povandeniniai archeologiniai kasinėjimai Nalijos seklumoje. Archeologinių radinių Nalijos (Mietų) seklumoje neaptikta.

UNDERWATER ARCHAEOLOGICAL SURVEY OF THE NALIJA SHOAL AT THE PLATELIAI LAKE

2005 in the Plateliai lake (Plungė district) a shoal between the Castle and Moose islands was surveyed. This shoal is also called the Nalija shoal. On this wide shoal there are a lot of stones making separate groups. During the underwater survey 4 groups of stones were measured (Fig. CXVIII). The survey of 2005 has shown that the order the stones lying on the Nalija shoal may be artificial.

CXVIII pav. Akmenų grupių apmatavimai po vandeniu Nalijos seklumoje Platelių ežere 2005 m. *V. Žulkaus nuotr.*
Fig. CXVIII. Measurements of the underwater stone groups lying on the Nalija shoal of the Plateliai lake taken in 2005.